

LENGYEL ZOLTÁN

Argo Navis

HARMADIK EPIZÓD

Mohács. Vesztegzár

1860. április utolsó napjai

Negyvennyolc szeptemberében az összeomlás valódi volt természetesen, és nem komédia. Persze tűnhetett komikusnak, bár a beszámolók inkább a szemlélők ijedtségéről, sőt rémületéről tesznek említést. Hogy mi történt pontosan, arra nem is igen emlékszem. Balogh, a családunk akkori orvosa mondta el később. Szeptember ötödikén szakadt rám hegyomlasként. A nemezis kezét láttam mindenem. Felfuvalkodottságomban magamat vádoltam, egyes-egyedül magamat (micsoda hiúság!), hogy én szabadítottam el az akkor már elkerülhetetlennek látszó, és később annak rendje és módja szerint be is következő katasztrófát, a népek közötti irtóháborút. Hogy tönkretettem a magyarságot. Hogy dilettáns módon táncoltam el a Habsburgokkal a diplomáciai keringőt. Ezt egyébként, a keringő eltáncolását, akkoriban még elkerülhetetlennek láttam. Nem találtam magamnak mentséget abban sem, hogy alapos önvizsgálat során is csak arra jutottam: szándékaim tiszták, eszközeim a lehetőség szerint erőszakmentesek voltak. A hülyeségre nincsen mentség, gondoltam. Legalább a híd megvolt. Igen, a láncot augusztus huszonhatodikán, habár segítséggel, de mégiscsak felfüggesztették... sőt: össze is kötötték. Harmincnyolc nap alatt elejétől végéig elkészült az egész. De ez már nem lehetett vigasz. Láttam magam előtt, ahogyan a szerbek vagy a horvátok vagy a románok vagy mindezek együtt masíroznak majd rajta. Az osztrákok röhögnek görnyedve a híd lábánál. K. meg elillan egy csónakon. Milyen kegyetlen irónia, hogy végül az a hiéna Haynau avatta fel. Visszatérve: szellemileg, lelki- és fizikailag is összeroskadtam, nincs mit ezen szépíteni. A rám akkoriban jellemző módon makacskodtam is. Az utolsó pillanatig ellenkeztem, engem ne vigyenek sehova. Baloghot állítólag meg is ütöttem. Egyszer egy pisztollyal is hadonásztam, hogy főbe lövöm magam, de ezt megakadályozták. Néhányszor azért a levegőbe lőttem, biztos, ami biztos. Micsoda komédia. Szánalmas látványt nyújthattam, kétségtelen. Szó szerint rémeket láttam. Holtakat láttam kikelni a megnyílt sírokból. Mind engem vádoltak. Mind engem üldöztek. Élükön a halott sógornóm meg apám. Láttam előre, ahogy azok a kis kibontakozóban lévő nemzetek, melyeknek természetből fogva a Habsburgok ellenségeinek kellett volna lenniük, egymásnak, és leginkább a magyaroknak esnek neki. Láttam, ahogy egymás sírját ássák. Egy hatalmas temetőt láttam, ahol min-

denki sírásó, és egyúttal mindenki temetendő halott is. K. is ott dolgozott igen serényen. Nem volt sem megnyugtató, sem elégtételt nyújtó fejlemény később számomra, hogy ez aztán többé-kevésbé így is történt. Az sem persze, hogy a magyarok végső soron azt kapták az úgynevezett nemzetiségektől, amit érdemeltek. Inkább a megőrlésig, vagy legalábbis annak a határáig elkeserített. A magyarok önsorsrontása, és a környező szláv és román népek önsorsrontása. De a németek is önsorsrontók. Sőt ők a leginkább azok. Ez egy önsorsrontó vidék, mondogattam magamnak megállás nélkül. Önsorsrontó, ez lett az én szomorú kulcsszavam mindenre, ami ebben a szörnyszülött birodalomban, a Habsburgokéban történt. De negyvenkilencre a szomorú történetekkel párhuzamosan, a döblingi tébolydában már világosabban, józanabban, vagy még pontosabban korábbi ábrándjaimból kijózanodva láttam a teendőket. Korábbi elképzeléseimmel ellentétben világossá vált, hogy az építés, fejlesztés, szépítgetés helyett, amelyre eddigi életem során mindig is törekedtem, először a rombolással kell kezdeni. De nem ilyen dilettáns módon, mint ahogy negyvennyolcban a magyarok nekiálltak. Nem is lehet csupán a magyarokra számítani. Az összes úgynevezett nemzetiséget be kell vonni. A legradikálisabbakat közülük. Nincs kompromisszum: ezt a birodalmat szét kell robbantani. Nem érdemes lavírozni a Habsburgokkal, hiszen ez az ő taktikájuk. Az ellenség taktikáját nem szabad átvenni. Hogy kitáncoljunk a keringőből, ez már nem jöhetett szóba Arad után. Vége a táncnak. És vége volt immár a forradalmi álarcos bálnak is. Szét kell robbantani harlekinmintás pseudobirodalmukat, gondoltam. Minél több szilánkra, annál jobb. De az is világossá vált, hogy ez nem sikerülhet anélkül, hogy a Habsburgok szörnyszülött birodalmával együtt a másik szörnyszülöttet, a cári birodalmat is szétrobbantjuk. Ez még nehezebbnek tűnt. Később adódott még ehhez célként az is, már ahogy egyre tisztult számomra a konstelláció, és ahogyan a késebbi fejlemények erre a megfontolásra alkalmat adtak, hogy gátat kellett vetni mind a porosz-német militarizmusnak, mind III. Napóleon opportunistá kalandor-hódító politikájának. Mindkét tendencia azzal a veszéllyel járt, hogy a két szörnyszülött birodalom szétrobbantása után keletkező úgynevezett hatalmi vákuumot szíves-örömezt betölti akár III. Napóleon, akár valami Hohenzollern-karikatúra leple alatt Bismarck és Moltke, esetleg akár közös erővel, felosztva egymás között a Habsburgok bukása után maradt vegyes nemzetiségű területeket. De ez majd évekkel később vált feladattá. Általában a hódító-gyarmati politika sikerének lehetőségét kellett tehát csírájában elfojtani, párhuzamosan az eredeti céllal, a két reakciós birodalom szétrobbantásával. Ambiciózus tervek, szó se róla. A cél tehát megvolt, de az eszközökről még nemigen lehettek pontos fogalmaim. Valamiért mégis azt gondoltam: lehetetlen nem létezik. Persze tovább játszottam a kétségbeesett tébolyultat, egy ideig olyan hitelesen, hogy csaknem magam is hinni kezdtem a színjátékban, és egy jó időre teljesen megtartóztattam magam a számomra egyébként oly kedves foglatosságoktól, a napló- és még inkább a levélírástól. Ugyanígy a bort is teljesen elhagytam, húst pedig alig-alig ettem. Végül azt is teljesen elhagytam egy időre. Most már halat eszek. Rászoktam viszont a teára. Mikor a szeptemberi összeomlás után néhány hónappal

újra magamra eszméltem, rájöttem, hogy ez lesz az én új főhadiszállásom. Döbling. Egy gazdagoknak fenntartott magántérbolyda, ennél nem is lehetne jobbat találni! A Hofburg mellett! Még mondja valaki, hogy bújkálok. Itt vagyok a szomszédban, csak át kell jönniük, ha akarnak valamit. Később persze ez meg is történt. Mindenesetre először is módját kellett ejtenem, hogy itt tartsanak. A főorvost, Görgent, nem volt nehéz átverni. Szó szerint a bolondját járatam vele. A korlátolt, félművelt orvosok (tisztetet a kivételnek!) olyan bizonyosak száználmas kis tudományukban, hogy minden pretenziót örömmel fogadnak, amely kezdeti diagnózisukat alátámasztja. Elég elolvasni Görgei jelentéseit. Tudtam, hogy jelent rólam, meg is szereztem később az iratokat. Száználmas komédia, kész regény! Tehát a főorvossal nem volt gondom. Talán fejlődtem is valamiképp színészi kvalitásaimban. Fialat feleségén viszont rögtön éreztem, hogy valamiképp átlát a szitán, bár megfoghatatlan volt számomra, hogy hogyan. M... Éreztem, hogy nem fognak rajta színészi trükkjeim, melyeknek egy része pedig közvetlen élményből származó, hiteles megformálás lehetett. Végül is csaknem tényleg megbolondultam én akkor. Az örületre egyébként is volt némi hajlamom, mi tagadás. Ahogy már írtam, időnként én is elhittem a magamra kényszerített szerep valóság tartalmát, ahogy ez minden valamirevaló színészi munkától meg is kívánható. De M. jónéhány hónapig csak csendben, néha egy kis fölényes mosollyal figyelte alakításomat. Bejött érthetetlenül halk, lebegő lépteivel a szobámba, lerakta a teát, közben nem pillantott rám, lefelé nézett, és a szája sarkában egy alig észrevehető kis gödröcske jelezte, hogy jól mulat rajtam. Kíván-e még valamit a gróf úr, kérdezte, majd miután én zavartan nemet intettem a fejemmel, ugyanazokkal a néma léptekkel és ázsiai készséggel kiment, és hasonlóképp nesztelenül behúzta maga után az ajtót is. Ő tényleg zavarba ejtett. Én meg bámultam a kinyíló tealevelekre, mintha belőlük meg lehetne fejteni ennek a titokzatos nőnek a lényét. De a tealevelek teljesen magamra hagytak tanácsstalanságomban. Úgyhogy nem is fixíroztam tovább őket, hanem elővettem egy Diderot-kötetet és olvasni kezdtem. Így ment ez jó néhány hónapig. Tea, értetlenül bámolni a tealeveleket, aztán olvasni. Nagyon sokat olvastam akkor, negyvenkilenc végén és ötven elején. Az olvasás józanság. De csak a megfelelő könyveket, a megfelelő sebességben, és a megfelelő mennyiségben. Én akkoriban, ötven áprilisában már kezdtem túl nagy mennyiségben, túl gyorsan olvasni, még ha a megfelelő könyveket is. Descartes. Platón. Vergilius. Paracelsus. Leibniz. Pascal. Hamann. Kant. És persze az isteni Diderot. De már kezdtem érezni, hogy ez túl sok. Tudtam, hogy erre csak egy orvosság lehet, az izoláció feloldása. Gyalogolni kell. Nagyon. Lehetőleg lovagolni is. Úszni, evezni. Ha már kicsit megerősödtem. Időről időre tehát, valamilyen inkognitóban, meg kellett szöknöm döblingi menedékemből. Pontosan tíz éve történt ez. Jött a tavasz. Szövetségést kellett találnom. Többet, mint szövetségést: cinkost. Csak M. jöhetett szóba. Úgyhogy meg kellett fejtenem a titkát. Hozta a teákat kérlelhetetlenül, ugyanazok a hangtalan léptek, ugyanaz a gödröcske, a lefelé néző tekintet. Mintha csak a cselédem volna. Aztán egy nap rájöttem. Hiszen ez a nő figyel engem. Vizsgál. A színészi alakításomon keresztül azt vizsgálja, hogy milyen va-

gyok valójában. Hiszen ő akar megfejtetni engem! Ez a titok. Nagyjából ezeket gondoltam, és azon a szép napon, amikor M. a szokásos léptekkel bejött a szobámba, és a szokásos gödröcskével és lefelé fordított fejjel letette a teámat az asztalra, ki is fejtetem neki ezeket a meglátásaimat, talán nem pont ezekkel a szavakkal, de a lényeg ez volt. Ön engem vizsgál, mondtam neki. Ön megfigyel engem. Át akar látni rajtam, tettem hozzá. Meg akar fejteni, mondtam neki vádlón. Akkoriban sokat álmodtam fényesen kéklő vizekkel. Volt, hogy folyóval, volt, hogy tiszta vízű, szikrázóan kék hegyi tavakkal, volt, hogy a káprázatos tengerrel magával, az istenivel, a kékeszölddel. És ahogy most befejeztem M.-nek a mondandómat, végre felemelte a fejét, és egyenesen a szemembe nézett, és pont olyan szikrázóan kékeszöld szeme volt, mint ezeknek a fénylő vizeknek az álmomban, a szemében láttam az álmomban kékeszölden fénylő tengert, és ez cseppet sem volt megnyugtató, és azt gondoltam, hogy igen, talán ezért álmodok én mostanság annyit ezekkel a vizekkel, mert ez a nő itt serteperfél körülöttem lehajtott fejével meg a kis gödröcskével az ajkai szélén. A nő, ez a kis törékenynek tűnő, nesztelen démon pedig azt mondta: Képzeldsz. Azt mondta: Ne áltasd magad. Kezdetől fogva átlátok rajtad. Ezzel elárulta magát. Ez volt az első alkalom, hogy tegezett. Csönd volt. Egymás szemébe néztünk, nem tudtam máson morfondírozni, mint ezen a ragyogó kékeszöld színen. Aztán azt láttam, hogy nem is egyforma színűek ezek a szemek. Az egyik inkább kék, a másik meg inkább zöld. De a fényük első pillanásra mintegy egybevonta a színüket. Mintha világítanának azok a szemek, gondoltam. Mintha a szem fényforrás volna. De hát valójában az is, gondoltam még, de inkább azt kérdeztem M.-től hangosan, Hány éves vagy. Harmicnak saccoltam. Ötvenhat, felelte nem kis megrökönyödésemre. A megdöbbenő közlés kijózanított. De hát ezt hogy csinálod, kérdeztem tőle. Boszorkány vagyok, mondta M., mintha ez a világ legtermészetesebb dolga volna. Aztán azt mondta: Azért van annyi víz az álmaidban, annyi kék meg kékeszöld, mert azt akarom, hogy vágyjál rá. Vízre kell majd szállnod. Most mennem kell, tette hozzá, holnap beszélünk bővebben arról, amit a fejedbe vetél. A kis szökésekről, tudod, tette még hozzá, miközben végtelenül finom mozdulattal, valamint az újra felsejlő gödröcskével az ajkai szélén megfordult, és kísétált a szobámból. Megvan hát a cinkosom, gondoltam. Másnap délután M. nem teát hozott, hanem egy jókora butélia fehér bort és két kopott rézkupát. Ma berúgunk, mondta. Mióta is nem iszol, már vagy három hónapja, kérdezte. Épp itt az ideje, mondta még, aztán lerakta a két kupát az asztalra, kihúzta a butélia tömlőjét, mindkét kupát kétharmadig töltötte, majd így folytatta: Épp itt az ideje, hogy egy kis élet kerüljön beléd újra. Mivel ezek után igen hamar az ittasultság fokozódó fázisaihoz jutottunk el, ahhoz, hogy valamilyes pontossággal fel tudjam idézni a történeteket, most, a lejegyzés során is borhoz kell folyamodnom. Minden kisgyermek tudja ugyanis, hogy a józan élményeket józanul, a bódult élményeket pedig bódultan lehet a legtökéletesebben felidézni. Töltök hát magamnak. Itt van kéznél. Fehér bor Hajósról, János hozta egy szőlősgazda ismerősétől. Első pohár. Egészségünkre, mondta M. és felemelte a kupáját. Szó nélkül hozzákoccintottam a sajátomat. M. kortyolt egy nagyot, sóhajtott, letette a

kupát az asztalra, és azt mondta: Már régóta figyellek. Jól látod, kiszemeltelek, már régen, még Döbling előtt. Nem volt az teljesen hülyeség, hogy taktikázol a Habsburgokkal. Végül is elég debil volt szegény barom Ferdinánd. Metternichet, akinek egyedül volt valami esze az egész kompániában, negyvennyolcban félre kellett rakniuk. El is szaladt fölötte az idő, mi tagadás. Már nem tizenötöt írtunk. A Szent Szövetség egy vicc, ezt tudta ő is már kezdetektől fogva. De naivul bízott abban, hogy változás nélkül fenntartható az ancien régime. Metternich is fafejű volt a maga módján. Negyvennyolc tavasza politikai értelemben ki is végezte. De a fiatal hőbörgős császárral elszámítottad magad, grófom, mondta M., majd újra kortyolt egy nagyot a borból. De hát mi vagy te, valami látó, kérdeztem. Kuss, most én beszélek, torkolt le M., aztán majd kérdezhetsz, amit akarsz. Igen nyers modora van, meg kell hagyni. És a bortól egyre nyersebb és mocskosabb szájú lesz. Igyál te is, ne kérsd magad, mint valami szűzkurva, mondta. Újra belekortyoltam a borba, ezúttal már én is merészebben. El is kezdtem hamar érezni a szesz hatását a kihagyott hónapok után. Ott voltam a közleddben negyvennyolcban, folytatta M. Negyvennyolc nyarán azonban már láttam, hogy mi lesz ebből a dilettáns forradalmasdiból meg a te melodramázó formádból. Kereket oldottam Bécsbe, majd Döblingbe, felvettem magam ápolónak a szanatóriumban, majd elcsábítottam ezt a balfasz Görgent, az meg se szó se beszéd, félévre rá elvett feleségül. A balfasz. Még jó, hogy ilyen hülye ez is. Helyben vagyunk. Nehogy megszólalj, baszd meg, hallgattalak eleget óbégatni, azt azért tudod. Amikor idehoztak, tényleg hülye voltál rendesen. Félrebeszélteél naphosszat meg óbégattál. Elviselhetetlen a hangod, amikor hisztérikusan sivítasz. Pedig egyébként nem is lenne rossz orgánusod. Hány teáscsészét basztál oda a falhoz, én meg takaríthattam utánad. Na hagyjuk is. Ha továbbra is játszani akarod a bolondot, akkor azt javaslom, hogy alakíts a szerepeden. Legyél könnyedebb. A szerethető bolond vénember. A külön. Aggass magadra mindenféle extravagáns göncöt, mondjuk török kaftánt, perzsa sálat, mit tudom én. Énekelhetsz is, meg mondhatsz hülyeségeket, ezzel semmi gond. De a hisztériázást lassan engedd el, hidd el, neked is kevésbé lesz kimerítő a színjáték. M. kiitta a kupáját az utolsó kortyig, aztán egy darabig csendben nézett rám, mint aki vár valamire. Végül újra megszólalt. Na, mire vársz, idd ki fenékig, mondta. Szájamhoz emeltem a kupát, és fenékig ürítettem, mint akit hipnotizáltak. M. ezután újra kétharmadig töltötte mindkét kupát. Töltök magamnak most is. Második pohár. Nem is rossz. Jánost majd megdicsérem. Egy szó, mint száz, folytatta M., negyvennyolc nyarán már világos volt számomra a történet folytatása, biztos voltam az összeomlásodban. Végső soron április óta már a feleségedet sem voltál képes rendesen megbaszni, nem igaz, kérdezte. Bólintottam, hiszen ez valóban így volt. Már nem érdekelt, hogy honnan tudja. Nil admirari, gondoltam. Hamar beláttam, hogy ez lesz a megfelelő magatartás M. közléseivel kapcsolatban. Hát igen, mondtam, többek között ezért is kértem meg a feleségemet, hogy legyen türelemmel, és ne látogasson meg itt egyelőre. Soha többet nem fogod őt látni, felelte erre M. Megfagyott az ereimben a vér, amint hidegen fénylő-kéklő szemeibe néztem. És ez most egyáltalán nem szókép. Valóban

megfagyott, és azóta is fagyos. Jobb, ha ezt most tisztázzuk, folytatta, és a szemei talán még fényesebbek lettek. Számodra a magánélet megszűnt, mondta M. Egyébként pedig el fogja vinni sajnos a feleségedet egy rejtélyes járvány. Sajnálom, kedves asszony. Gyors lefolyású lesz, nem lesz sok fájdalma. Igyunk rá, mondta M., és kortyolt egy nagyot a borból. Így tettem én is. Így tesztek én is. Ahogy tegnap említettem, folytatta M., neked vízre kell majd szállnod. Ha elkészült a hajód, Argo. Argo, kérdeztem, de hát az valahol Orsovánál lehet. Már itt van, mondta M. János elhozta ide. Már csaknem egy éve dolgozom a fejlesztésén, amióta ide kerültem. Miféle fejlesztés, kérdeztem, hiszen az egy egyszerű gőzhajó. Most már nem az, válaszolta M. A fejlesztés több területet érint, de a legfontosabb a fedélzeti fülke előkészítése új szerepére. Egy távíró-hálózat központja lesz Argo. Mert talán te is rájöttél már, grófom, a fő akadály annak, hogy végre jól megérdemelt helyükre taszítsuk ezeket a szájbabaszott despotákat, ezeket a parádézó császárpárodíákat és kiszolgálóikat és talpnyalóikat és besúgóikat és az egész kurva vircafaftjukat, a perverz szadista rendőrségüket, szóval a fő akadály, mint arra talán te is rájöttél már, grófom, a hírközlés lassúsága, mondta M. egyre jobban belemelegedve, talán nála is kezdett eljárni már a bor. Kortyolt is egyet, és én követtem példáját. Követem példáját. A jó bor még a boszorkányokra is hat, gondoltam. A távírás fejlődése korunk valódi forradalma, folytatta M. Tudod, grófom, mennyi távíró drót van az Egyesült Államokban, kérdezte M. De a kérdés bizonyára költői volt, hiszen nem várta meg a választ, hanem rávágta, huszonnégyezer mérföld. Nagy-Britanniában, kérdezte újra, és megint csak rávágta, kétezer-ötszáz mérföld. Poroszországban és ebben a kurva Ausztriában, kérdezte. Ezeröttszáz és ezerkétszáz mérföld, vágta rá. De baszhatják az összes dróttjukat, mert kitaláltam valami sokkal nagyobb szabásút, mondta M. mosolyogva. A gödröcskék. Valami sokkal hatékonyabbat, mondta. Ezzel kezdődik a valódi forradalom. Mert törvényszerű, hogy a forradalomnak azzal kell kezdődnie, amit senki nem észlel. Drótnélküli távíró, mondta M., majd fenéig ürítette röhejesen anakronisztikus rézkupáját. Nem kérdeztem semmit, hanem magam is így tettem. A rombolás angyala, gondoltam. Nem tűnt bolondnak. Rosszabbnak tűnt, mint egy bolond. Töltött mindkettőbe újra, úgyhogy most töltök én is, hogy emlékezzek erre. Harmadik pohár. Már most szólok, hogy eljön az a pont, amikor nem jól fogom számolni a poharakat. Kíntről kutyaugatást hallottam. A lassan lebukó nap fénye bevilágított a fátyolszerű selyemfüggönyökön keresztül, és éles kontúrokat rajzolt a szoba bútorai és tárgyai köré. Mégis mintha túlvilági homály burkolta volna be őket. A jelátvitel a vízen keresztül történik, folytatta M. minderről láthatólag a legkisebb tudomást sem véve. Újra ránéztem. Nem tűnt örültnek, csak kicsit spiccesnek. Argo lesz a mozgó központ, folytatta M. Nem lesz olyan üzenet, amelyik rajta nem megy át, mondta M., és furcsán csettintett egyet a nyelvével, majd így folytatta: mert Argonak mindenről tudnia kell. Mert neked mindenről tudnod kell. Csak így lehetünk eredményesek, mondta M. A vízparti városok lesznek a gócpontjaink. A herceg, aki két éve szökött meg a pétervári erőd tömlöcéből, a perverz cár karmaiból, és akit nemsokára személyesen is megismersz, már jórészt megszer-

vezte az ötös csoportokat, mondta M. Ők veszik át és küldik tovább üzeneteinket és parancsainkat, valamint esetről esetre végre is hajtják azokat. A csoportok tagjai nem ismerik a másik város csoportjának a tagjait, ezzel kerülve annak kockázatát, hogy éles helyzetben kompromittálják egymást. Pontos végrehajtást várunk el tőlük. Valamennyire persze lehetnek önállóak, bizonyos határokon belül kezdeményezhetnek. Nem alattvalókat akarunk, az alattvalót mint olyat akarjuk megszüntetni, mondta M. és kortyolt a borból. Most kissé úgy beszélt, mintha én beszélnék a száján keresztül. Mintha én lennék a hasbeszélő, ő meg a bábum. Ebben mi a trükk, kérdeztem magamtól, magamban. De nem találtam választ. Vagy én volnék valójában a bábu, és ő a hasbeszélő mester, kérdeztem magamtól. De mindegy is, nil admirari, gondoltam újra. Az anarchia rend, folytatta M., ezt jól mondta az a faszkalap Proudhon, még ha aztán annyi hülyeséget össze is zagyvált ezzel kapcsolatban. A rend garanciája Argo lesz, te pedig minden titkok tudója leszel, grófom. Ebben a herceg is teljes mértékben egyetért velem, mondta M., majd újra férfiasat kortyolt a borból. A titkosírást, a forradalom lingua francáját neked kell kitalálnod, folytatta M., mert Argo és te tulajdonképpen egyek vagytok. Pontosabban még nem vagytok egyek, de azok lestek. Emlékszel, amikor először jártál vele a Vaskapunál, kérdezte M. Pontosán húsz éve történt, mondtam, majd én is nagyot kortyoltam a borból. Hirtelen megjelentek előttem a Kazán-szoros ormai. Láttam Traianus tábláját. Hallucinálok, gondoltam. Mi van ebben a borban, kérdeztem M.-et, mit itattál meg velem, te néember. A gödröcskék. Nyugalom, grófom, felelte M., ne félj, amíg engem látsz. Pontosán attól félek, ha téged látlak, gondoltam, de nem mondtam ki hangosan. M. kiitta kupáját, én is a magamét, majd ez a néember újra töltötte mindkettőt pontosan kétharmadig. Töltök most én is. Negyedik pohár, ha jól számolom. Ha jól emlékszem, ekkor már valóban azt gondoltam, mind egy, nekem már minden mindegy, csináljon velem ez a nőszemély azt, amit akar. A nap már alig-alig pislákolhatott a horizonton, mert M. meggyújtotta az asztalon álló hét gyertyát. A gyertyák elrendezése egy csillagképre emlékeztetett, de nem tudtam felidézni, hogy melyikre. A kis lángok halvány arany színű fénybe vonták M. vonásait, és ez valamelyest enyhítette a világító kékeszöld szemek jeges hatását. Felengedtem kissé, ahogy visszaült szembe velem az asztalhoz. Már nem is harmincévesnek tűnt, hanem egészen fiatal lánynak. A negyedik kupát, ha ugyan valóban a negyedik volt, egészen némán és a gyertyák meghitt fényében fogyasztottuk el. Nem is siettünk már vele. Egészen besötétedett közben. Elméláztam a sötétben. Visszanéztem M.-re. Most úgy nézett ki, mint egy perzsa nő. Mintha folyton változna ez a néember. Mikor kiürültek a nevetséges kupák, M. ajka szélén megjelentek a jól ismert gödröcskék, és újra megtöltötte a kupákat, mint mindig, most is pontosan kétharmadig. De mintha a butéliából nem is fogyott volna semmi. Vagy idő közben valahonnan újra töltötte ez a néember, gondoltam. De ahogyan a többi kérdésemre, úgy természetesen erre sem volt válasz. Nil admirari. Töltök inkább most én is. Ötödik pohár. Feltekintettem a plafon felé, de ott már nem plafon volt, hanem a csillagos ég. Láttam egy konstellációt, olyan konstellációt, amelyet még sosem láttam korábban. Minden másnál nagyobb volt.

Minden másnál fényesebb volt. Argo Navis, hallottam suttogni M. hangját, de őt magát nem láttam. Vagy nem néztem rá. A csillagok kezdtek elmosódni. Az ég hullámokat vetett. Visszatartottam a lélegzetem. Hideget éreztem magam körül. Megértettem, hogy a víz alatt vagyok. Elkezdtem úszni a felszín felé. Amikor felértem, újra a szobámban voltam, előttem az asztalon a rézkupák, a butélia, a gyertyák. Szemben velem M. Az újjászületés misztériumát kutattam, mondta. És mást is találtam. Lehunyta a szemhéjait, de ragyogó szemei azokon keresztül is fénylettek. Megfogta a jobb kezem és odahúzta a szemeihez. A kezemtől indulva az egész testemben egy hatalmas lökést éreztem, mintha kilőttek volna, mint pisztolyból a golyót. Elvesztettem az eszméletem. Mikor magamhoz tértem, reggel volt. Az előző estének semmi nyoma nem maradt. Sem a kupák, sem a butélia, még a gyertyák is eltűntek. Mezítláb léptem ki a házból. Érezni akartam a friss harmatot a fűvön.

MUZSNAY ÁKOS: IKONFESTŐ